

Nynäshamns
kommun

Uppföljning av betyg och behörighet i årskurs 9 i Nynäshamns kommun, 2011 - 2021

Inledning

Den 1 september 2020 började Skolverket enbart publicera statistik på riksnivå. Förändringen genomfördes som en konsekvens av att statistikmyndigheten SCB beslutade om en reviderad sekretesspolicy som innebar att uppgifter om fristående skolor omfattades av sekretess. Frågan behandlades av Kammarrätten och domen vann laga kraft.

I föl publicerades således endast statistik på riksnivå. Huvudmännen fick göra egen statistik vilket har lett till problem med jämförbarheten. Nynäshamns kommun valde, liksom många andra kommuner, att inte gå ut med statistik mot bakgrund av osäkerheten. Barn- och utbildningsnämnden fick statistiken presenterad för sig, en statistik som då var framtagen för internt bruk.

Från och med 1 juli 2021 presenterar Skolverket åter statistik på enhetsnivå. Det är en tillfällig lösning som gäller fram till och med 2023. Under tiden har en statlig utredare tillsatts för att lösa problemet på längre sikt. Därför har nu Skolverket publicerat betygsstatistik för årskurs 6 och 9 avseende hösten 2021. På grund av pandemin har inga nationella prov genomförts under 2020 eller 2021 varför ingen rapportering av proven görs i denna rapport.

Några rader om vådan av att jämföra statistik. Skolstatistiken är problematisk att använda till enkla jämförelser. Att jämföra meritvärde för årskurs 9 över några år säger egentligen ingenting och kan leda till felslut. Allt handlar om hur en elevgrupp presterat i förhållande till de förutsättningar just den elevgruppen fick. I en liten skolkommun som Nynäshamn blir den här typen av avväganden extra viktiga eftersom ett fåtal elevers resultat får tydligt genomslag i statistiken. Över tid kan däremot jämförelser göras på ett säkrare sätt eftersom det då ofta handlar mindre om att analysera resultat över ett fåtal år och mer om att se trender och systematiska problem i huvudmannens skolor. Den här rapporten är tänkt att vara det senare. En fullödlig rapport hade omfattat betygen i samtliga årskurser från och med årskurs 6 samt de nationella proven, lärarbehörigheter med mera. Här är fokus enkom på betygen i årskurs 9 sedan 2011, det år då nuvarande skollag började gälla och det år då betygsskalan ändrades till A-F.

Rapporten är uppdelad i två avsnitt: betygsutveckling över tid och gymnasiebehörighet över tid. Innehållet i de omfattande tre tabellerna förklaras i text genom att lyfta de stora dragen och intressanta tendenserna.

Rapporten har gjorts i liggande format för att underlätta läsbarheten i diagrammen.

Betygsutveckling

Slutbetyg, uppdelat på kön, årskurs 9		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Totalt	Antal elever	279	310	273	239	243	232	272	268	255	171	248
	Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	77,8	80,0	78,0	75,7	77,0	78,4	72,8	70,9	72,5	70,8	71,0
	Andel elever behöriga till yrkesprogram	85,3	87,7	88,3	85,8	84,0	87,5	82,0	84,0	86,7	83,0	85,5
	Genomsnittligt meritvärde (16 ämnen)	202,0	204,0	205,6	202,0	214,0	217,6	205,6	208,9	217,8	222,3	217,7
	Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)	221,8	224,7	212,3	214,6	224,8	229,6	225,4
Flickor	Antal elever	134	162	127	105	105	110	129	142	134	83	119
	Andel elever	48,0	52,3	46,5	43,9	43,2	47,4	47,4	53,0	52,5	48,5	48,0
	Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	84,3	84,6	86,6	75,2	83,8	83,6	76,7	76,1	71,6	78,3	71,4
	Andel elever behöriga till yrkesprogram	88,1	91,4	90,6	85,7	89,5	91,8	85,3	85,9	85,8	86,7	88,2
	Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)*	219,7	214,3	220,4	209,3	241,4	245,3	230,2	233,8	235,9	241,5	233,6
Pojkar	Antal elever	145	148	146	134	138	122	143	126	121	88	129
	Andel elever	52,0	47,7	53,5	56,1	56,8	52,6	52,6	47,0	47,5	51,5	52,0
	Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	71,7	75,0	70,5	76,1	71,7	73,8	69,2	65,1	73,6	63,6	70,5
	Andel elever behöriga till yrkesprogram	82,8	83,8	86,3	85,8	79,7	83,6	79,0	81,7	87,6	79,5	82,9
	Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)*	185,7	192,7	192,7	196,3	206,6	206	195,8	192,7	212,5	217,8	217,9

Tabell 1. Slutbetyg i årskurs 9 under 2011 – 2021, även uppdelat på kön.

Tabellen ovan visar slutbetyg i årskurs 9 sedan 2011 i Nynäshamns kommunala grundskolor. Den övre delen märkt "totalt" i kolumnen till vänster visar samtliga elever. Sedan finns även motsvarande statistik presenterad per kön. Observera att elevantalet för 2020 är betydligt lägre än andra år. Enligt kommunens egna system (Hypergene) gick 247 elever i årskurs 9 under läsåret 2019/20. Av någon anledning har inte alla de kommit med i Skolverkets statistik. Det är därför viktigt att vara försiktig vad gäller tolkningar av det läsårets statistik.

Tydliga förändringar över tid är att andelen elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen låg på 80,0 procent eller strax därunder fram till och med 2016. Från och med 2017 har den här andelen elever legat på strax över 70 procent. Behörigheten till gymnasiet – här definierat som "behörig till yrkesprogram" – har dock inte sjunkit över tid. Just 2017 låg andelen som lägst. Dock är det viktigt att hålla antalet elever i minne; en sänkning av tre procentenheter i behörighet innebär sju elever (3 procent av 270 elever = 7,1). Även små förändringar får stort genomslag i en liten skolkommun som Nynäshamn.

Vad gäller meritvärdet har det, liksom i riket i stort, stigit över tid. Den första pandemivåren 2020 tog meritvärdet ett skutt från 224,8 till 229,6 för att åter landa ungefär på 2019 års nivå (225,4) efter andra pandemivåren 2021. Här är könsskillnaden tydlig. Flickornas meritvärde steg med sex poäng läsåret 2019/20 för att sedan sjunka tillbaka med åtta meritpoäng. Pojkarnas meritvärde steg fem poäng under första pandemivåren och har sedan legat kvar på samma nivå även under 2021. Det är i andelen elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen

som den största skillnaden finns. Under perioden 2019 till 2021 var andelen flickor som fick godkänt i samtliga ämnen: 71,6 – 78,3 – 71,4 procent. Under samma tid var motsvarande andel pojkar: 73,6 – 63,6 – 70,5. Det är tydligt att gruppen flickor har klarat av distansundervisningen betydligt bättre än gruppen pojkar. Uttryckt i ord: vid utgången av läsåret 2018/19 var det ungefär lika stora andelar pojkar och flickor som nådde kunskapskraven i alla ämnen. Pandemivåren 2020 ledde till en skillnad på 15 procentenheter. Den skillnaden var i stort sett borta när eleverna avslutade läsåret 2021/21.

Det är viktigt att komma ihåg att när man gör den här typen av jämförelser så jämför man olika grupper med varandra. Det är inte ett korrekt sätt att jobba med statistik. Över tid försvinner en del av den invändningen eftersom fokus då är på trender. Det är bara två årskullar pojkar sedan 2011 som överträffat flickorna i att uppnå kunskapskraven i samtliga ämnen, ett glapp som även finns på riksnivå. Anledningen att lyfta det plötsliga tappet 2020 är att den gruppen pojkar riskerar att ha stora luckor i sina kunskaper – en grupp med pojkar som under innevarande läsår går i årskurs 2 på gymnasiet.

Tabell 2 nedan visar elevernas resultat baserat på deras bakgrund men även baserat på föräldrarnas utbildningsnivå, två faktorer som en enad forskning pekat på som har stor påverkan på elevernas möjligheter i grundskolan. Uppdelningen framgår av kolumnen längst till vänster. För varje grupp presenteras sedan samma statistik som ovan avseende kön. Det kan inte nog understrykas hur få elever som avses inom vissa grupper här. Statistiken är tagen från Skolverkets officiella statistik och i de rutor där siffror ersatts av två prickar (..) avser underlaget tio elever eller färre. Ett exempel är gruppen "utländsk bakgrund, födda i Sverige". Den gruppen utgörs av maximalt 22 elever, vilket betyder att varje elev i det fallet utgör 4,9 procentenheter. Två elever hit eller dit betyder nästan tio procent. Det säger sig själv att det blir ytterst problematiskt att jämföra eller ens se trender över tid.

Statistik av typen presenterad i tabell 1 och 2 visar på hur väl huvudmannen lyckas med sitt lagstadgade kompensatoriska uppdrag. I det uppdraget ingår att skapa förutsättningar för alla elever att nå målen med utbildningen. Det kompensatoriska uppdraget kommer till uttryck på flera sätt i skollagen och är tätt sammanflätat med elevernas rätt till en likvärdig utbildning. I förarbetena till skollagen betonas att alla huvudmän måste erbjuda utbildning av sådan kvalitet att barn, ungdomar och vuxna får likvärdiga förutsättningar att nå utbildningens mål och att utvecklas så långt som möjligt utifrån sina egna förutsättningar. Mer specifikt anger skollagen att utbildningen ska ta hänsyn till elevers olika behov och att en strävan ska vara att uppväga skillnader i elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I förarbetena tydliggörs att huvudmännen har ett ansvar att vid resursfördelning, organisation och val av metoder och arbetssätt anpassa verksamheten till elevers skilda förutsättningar och behov.¹ Rent konkret kan detta stöd och extra anpassningar utgöras av: tidiga och samordnade insatser; läsa, skriva, räkna – garanti för tidiga insatser: extra anpassningar och särskilt stöd; en tydlig planering för lovskolan samt ansöka om extra medel.

¹ Mer finns att läsa i bland annat skollagens 1 kap. 4 och 9 §. Förarbetet utgörs av prop. 2009/10:165, s. 165 och 221f 222.

Grundskolan - slutbetyg årskurs 9		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Samtliga elever	Antal elever	279	310	273	239	243	232	272	268	255	171	248
	Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	77,8	80,0	78,0	75,7	77,0	78,4	72,8	70,9	72,5	70,8	71,0
	Andel elever behöriga till yrkesprogram	85,3	87,7	88,3	85,8	84,0	87,5	82,0	84,0	86,7	83,0	85,5
	Genomsnittligt meritvärde (16 ämnen)	202,0	204,0	205,6	202,0	214,0	217,6	205,6	208,9	217,8	222,3	217,7
	Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)	221,8	224,7	212,3	214,6	224,8	229,6	225,4
Exklusive nyinvandrade och elever med okänd bakgrund**	Antal elever	251	256	243	..	237
	Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	...	81,5	78,4	77,8	79,5	80,1	77,3	72,7	74,5	73,5	73,8
	Andel elever behöriga till yrkesprogram	...	89,4	88,8	87,8	85,5	88,5	85,3	85,2	88,5	85,8	88,2
	Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)*	...	205,8	206,0	205,3	224,8	227,2	219,3	218,0	227,8	234,2	228,6
Uppdelat per svensk och utländsk bakgrund - Svensk	Antal elever	224	265	241	201	198	190	210	202	192	131	186
	Andel elever	80,3	85,5	88,3	84,1	81,8	81,9	79,2	75,7	75,3	77,1	75,0
	Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	81,3	82,3	80,9	78,6	78,8	77,9	77,6	71,3	73,4	73,3	74,2
	Andel elever behöriga till yrkesprogram	88,8	91,3	90,0	87,6	85,4	87,4	85,7	82,7	87,0	84,0	90,3
	Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)*	205,8	209,3	209,1	205,3	223,2	227,2	221,6	212,3	223,7	235,6	232,0
Utländsk bakgrund, födda i Sverige	Antal elever	22	..	11	15	15	..	14	19	13	..	18
	Andel elever	7,9	..	4,0	6,3	6,2	..	5,3	7,1	5,1	..	7,3
	Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	81,8	80,0	86,7	..	92,9	84,2	84,6	..	66,7
	Andel elever behöriga till yrkesprogram	100,0	100,0	100,0	..	100,0	100,0	100,0	..	72,2
	Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)*	213,2	..	183,9	233,2	243,3	..	219,1	252,9	260,6	..	209,3
Utländsk bakgrund, födda utomlands	Antal elever	33	..	21	23	29	..	41	46	50	..	44
	Andel elever	11,8	..	7,7	9,6	12,0	..	15,5	17,2	19,6	..	17,7
	Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	51,5	67,6	47,6	47,8	62,1	78,8	53,7	65,2	66,0	66,7	59,1
	Andel elever behöriga till yrkesprogram	63,6	67,6	71,4	60,9	75,9	100,0	68,3	87,0	84,0	80,0	70,5
	Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)*	168,8	175,8	176,5	152,4	206,4	209,5	182,4	212,8	220,5	221,2	203,8
Uppdelat per föräldrarnas utbildningsnivå - förgymnasial eller gymnasial**	Antal elever	161	174	167	146	132	138	149	159	133	82	126
	Andel elever	58,7	58,0	62,3	61,9	55,5	61,1	57,5	60,9	53,2	48,8	51,9
	Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	74	75,9	76,6	73,3	70,5	71,0	69,1	66,0	65,4	57,3	57,9
	Andel elever behöriga till yrkesprogram	82,0	83,9	86,2	82,2	78,8	82,6	77,9	80,5	79,7	74,4	76,2
	Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)*	192,1	190,4	197,3	190,2	208,2	208,8	196,3	196,1	206,2	207,8	199,6
Uppdelat per föräldrarnas utbildningsnivå - eftergymnasial	Antal elever	113	126	101	90	106	88	110	102	117	86	117
	Andel elever	41,2	42,0	37,7	38,1	44,5	38,9	42,5	39,1	46,8	51,2	48,1
	Andel elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen	88,5	87,3	82,2	86,7	86,8	90,9	85,5	80,4	80,3	84,9	85,5
	Andel elever behöriga till yrkesprogram	93,8	95,2	93,1	94,4	91,5	100,0	93,6	90,2	94,9	93,0	95,7
	Genomsnittligt meritvärde (17 ämnen)*	221,8	224,6	220,4	226,5	241,6	249,5	245,7	246,0	244,5	251,1	250,5

Tabell 2. Slutbetyg i årskurs 9 under perioden 2011 – 2021, uppdelat på elevernas bakgrund och föräldrarnas utbildningsnivå. En prick avser att data saknas och två prickar att elevunderlaget som avses är tio elever eller färre.

Avseende elever med annan bakgrund än svensk är det en grupp som utgör en liten andel i Nynäshamns skolor. Ser man till meritvärdet är det ingen större skillnad över åren mellan samtliga elever och om man exkluderat nyinvandrade elever och elever med okänd bakgrund. Sedan 2015, då meritvärdet kom att omfatta 17 ämnen, har skillnaden legat på mellan 2,5 och 7,0 meritpoäng. Under fem av dessa sju år har skillnaden legat på tre meritpoäng. Även behörigheten till gymnasiet har inte påverkats nämnvärt av gruppen nyinvandrade elever/elever med okänd bakgrund.

Uppdelningen på svensk och utländsk bakgrund görs i tre delar; svensk bakgrund, utländsk bakgrund födda i Sverige och utländsk bakgrund födda utomlands. De två senare kategorierna utgörs av ett fåtal personer varför siffrorna varierar stort över tid. Det framgår dock att elever med svensk bakgrund och eleverna med utländsk bakgrund födda i Sverige har överlag jämna siffror. Eleverna med utländsk bakgrund födda utomlands ligger efter övriga grupper även om skillnaden inte ska överdrivas. Sett över tid har den sistnämnda gruppen höjt sitt medelvärde från 170 till att senaste fyra åren ligga stadigt över 200.

Föräldrarnas utbildningsnivå visar sig även i Nynäshamn ge skillnader på resultaten för barnen. Elever vars föräldrar har förgymnasial eller gymnasial utbildning har haft en meritvärdesutveckling från 192,1 år 2011 till 199,6 år 2021 – en ökning med fyra procent. Under fyra av åren har meritvärdet överstigit 200. Motsvarande utveckling för elever vars föräldrar har eftergymnasial utbildning är från ett meritvärde på 221,8 år 2011 till 250,5 år 2021. Det är en ökning med 13 procent – tre gånger ökningen jämfört med de elever vars föräldrar har en förgymnasial eller gymnasial utbildning. Den skillnaden har ökat.

Gymnasiebehörighet

Nynäshamn, samtliga elever		2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Antal elever i åk 9		279	310	273	239	243	232	272	268	255	171	248
	Flickor	134	162	127	105	105	110	129	142	134	83	119
	Pojkar	145	148	146	134	138	122	143	126	121	88	129
Yrkesprogram		85,3	87,7	88,3	85,8	84,0	87,5	82,0	84,0	86,7	83,0	85,5
	Flickor	88,1	91,4	90,6	85,7	89,5	91,8	85,3	85,9	85,8	86,7	88,2
	Pojkar	82,8	83,8	86,3	85,8	79,7	83,6	79,0	81,7	87,6	79,5	82,9
Estetiskt program		83,5	87,1	86,4	84,5	82,3	85,8	80,9	82,1	85,5	83,0	82,7
	Flickor	87,3	91,4	89,8	84,8	89,5	90,9	84,5	85,2	84,3	86,7	88,2
	Pojkar	80,0	82,4	83,6	84,3	76,8	81,1	77,6	78,6	86,8	79,5	79,8
Ekonomi-, humanistiska och samhällsvetenskapsprogram		82,4	86,5	85,0	82,4	81,5	83,6	78,3	79,5	83,1	80,7	79,0
	Flickor	87,3	90,7	89,8	81,9	88,6	89,1	82,2	84,5	80,6	85,5	81,5
	Pojkar	77,9	81,8	80,8	82,8	76,1	78,7	74,8	73,8	86,0	76,1	76,7
Naturvetenskapligt och tekniskt program		80,6	85,2	85,3	80,8	79,8	84,5	80,1	80,6	81,6	82,5	79,0
	Flickor	85,8	90,1	89,8	81,9	87,6	89,1	83,7	83,8	82,1	85,5	80,7
	Pojkar	75,9	79,7	81,5	79,9	73,9	80,3	76,9	77,0	81,0	79,5	77,5
Andel ej behöriga elever		14,7	12,3	11,7	14,2	16,0	12,5	18,0	16,0	13,3	17,0	14,5
	Flickor	11,9	8,6	9,4	14,3	10,5	..	14,7	14,1	14,2	13,3	11,8
	Pojkar	17,2	16,2	13,7	14,2	20,3	16,4	21,0	18,3	12,4	20,5	17,1

Tabell 3. Gymnasiebehörighet för elever i årskurs 9 i Nynäshamns kommun, 2011 – 2021. Behörigheten redovisas per program och per kön.

Tabell 3 ger vid handen att det finns – och har i minst tio år funnits – en stor könsskillnad i gymnasiebehörigheten. År 2014 och 2019 är de enda år där en större andel pojkar än flickor har varit behöriga till gymnasiet. Andra år har flickornas behörighetsgrad tydligt överstigit pojkarnas. Ser man till de elever, mellan 11,7 och 17,0 procent under senaste decenniet, som inte har nått behörighet, är pojkarnas andel följaktligen betydligt högre än flickornas. Exempelvis är det flera år – 2012, 2015 och 2016 – där en dubbelt så stor andel pojkar än flickor inte är behöriga alls. Under totalt åtta av de senaste elva åren utgör pojkarnas andel av de ej behöriga minst två tredjedelar. Annorlunda uttryckt: för varje obehörig flicka finns det två obehöriga pojkar.

På totalen var gymnasiebehörigheten ungefär densamma i juni 2021 som den var i juni 2011. Det finns små skillnader i andelen elevers behörighet till de olika programmen, men de skillnaderna utgörs är så pass små att de utgörs av enstaka elever.